

יבמות צו

משה שווערד

1. תוספות על יבמות דף נד/ב

אמרו לו מתה אשתך כו'. בתלתא הוה סגי אלא קמ"ל דאף על פי שיש ערבוב שכל חמשתן שלשלת אחוה וצריך להוציא האסורות לא גזרינן הנך דשרינן אטו הנך דאסירן:

2. מאירי על יבמות דף צו/א

... ואין ביאתה או חליצתה של אחת מאלו ר"ל של שניה או של רביעית פוטרת צרתה ר"ל אותן שנשואיהן נשואין ושיש בהם תורת זיקה שהרי שתי אלו נכריות בעלמא הן ואין ביאת נכרית פוטרת זיקת יבמה ואף לשון צרה אינו נופל בה כלל אלא מצד נשואי טעות שהיה לו בהן קורא אותן צרות אצל אותם שנשואיהן נשואין גמורים דרך העברה:

3. שערים מצויינים בהלכה

(מה.) וברמב"ם (איסורי ביאה פ"א הי"ג, יז, יח), ובמ"מ (שם) המקור לזה. ואף שיש לו ביאה מ"מ קנין אין לו, וכמש"כ ברש"י לקמן (ע"ב ד"ה הרי זו) דאע"ג דביאתו ביאה, קידושו אינן קידושין, ואין קנין לקטן כלום עד שיביא ב' שערות. וכ"כ הרמב"ם (אישות פ"ד ה"ז) קטן שקידש אין קדושו קידושין, וכן (מכירה פכ"ט) קטן אין מקחו מקח ואין ממכרו מכר מן התורה, אלא שחכמים תיקנו לו קנין שיהא מעשיו קיימין משום כדי חייו ודרכי שלום, ע"י במ"מ (שם). וע"י ברמב"ם (לולב פ"ח ה"י) ובלחם משנה (שם).

בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל ע"י אחין, והאחין פוסלין על ידו. פרש"י כשבעל הוא תחלה פוסל עליהם, והם פוסלין עליו, משום דביאתו לא קנייה לגמרי. הביאור בזה, דיש דין ביאה לקטן כשהוא בן ט' שנים ויום א', ואם בעל ערוה הוא פטור, שהרי קטן הוא, והיא חייבת שהרי גדולה היא, ע"י במשנה נדה

4. חדושי הרמב"ן על מסכת יבמות דף צו/א

מתני' בן ט' שנים ויום אחד הוא פוסל ע"י האחין וכו'. פי' דביאת בן תשע שנים כמאמר שויוה רבנן, [1] פירש"י ז"ל (לק' ד"ה הרי) ביבמה הואיל וזקוקה לו שויוה רבנן כמאמר. הא נראה מדבריו דאף ביבמה מדאורייתא לא קני כלל, וקשיא לן. הא דאמרי' בפ' אלמנה לכ"ג (ס"ח א') סד"א הואיל ומדאורייתא קניא ליה ליכול קמ"ל עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול, ותו גרסי' בפ"ק דקדושין (י"ט א') אשת איש פרט לאשת קטן ואוקמה אב"י ביבם בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו סד"א הואיל ומדאורייתא קניא ליה לחייב עלה משום אשת איש קמ"ל, אלמא מדאורייתא קניא ליה, [2] ויש לפרש לדבריו דהכי קאמר סד"א הואיל ומדאורייתא קנויה לו מקנין אחין שהיא זקוקה לו, בביאת כל דהוא ליכול קמ"ל, וכן בפרק קמא דקדושין סד"א הואיל ומדאורייתא קנויה לו משום זיקה וזה ביאתו ביאה ליקני ליה ולחייב עלה משום אשת איש, קמ"ל דאפ"ה פטרה רחמנא ללמדך שאינו קונה אותה כלל, והיינו דאמרינן קניא ליה ולא אמרינן קני לה. ובמקצת נוסחאות סיוע לזה דגרסי סד"א הואיל ומדאורייתא חזיא ליה:

ואינו מחזור דהא דאמרינן בפרק אלמנה לכ"ג קמ"ל עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול קשיא. שהוא בא לגרוע ואינו אלא מוסף, שהיה לו לומר קמ"ל דלא קני כלל מדאורייתא, ומהווא לישנא משמע קמ"ל שאע"פ שמן התורה קנה חכמים גרעו ביאתו ועשאוהו כמאמר ומדבריהם אינה אוכלת, ורש"י ז"ל עצמו לא פי' במסכת קדושין כן, שזה לשון פירושו שם מדאורייתא חזיא ליה כלומר זקוקה לו וביאתו ביאה לכל דבר וקנאה ליורשה כדתנן בן ט' שבא על יבמתו קנאה, והכי נמי משמע התם במסכת נדה בפרק יוצא דופן מ"ה א') דתנן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שידגיל ואקשינן עלה בגמרא ולכשיגדיל בגט סגי ליה והא תניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול, הא מדקתני קנאה משמע ליורשה וליטמא לה ולשאר כל הדברים אלא שאינו נותן גט עד שידגיל ויבעול ואילו משום מאמר אינו קונה אותה כלום, ומדקס"ד נמי דבגט לחודיה סגי לה ומקשינן עשו ביאת בן ט' כמאמר ש"מ מדאורייתא קנאה לגמרי:

אף בזו יש לעיין וכי היכן מצינו קונה לשאר הדברים ולא לדברים האמורין בפרשה לפטור בגט ולפטור צרה מן היבום, אלא הכרעה שלישית יש לנו להכריע חוץ משתי הסברות של רש"י ז"ל, דמדאורייתא קונה אותה לכל דבר של יבום, אבל מדבריהם עשו אותה כמאמר לגמרי, ומתני' הכי קתני קנאה להצריכה גט לכשיגדיל,

והא דקני לה מדין תורה טעמא דמילתא כדתני עלה בתוספתא במכלתין (פי"א הי"ג) זה הכלל כל ביאה שצריכה דעת אין ביאתו ביאה אינה צריכה דעת ביאתו ביאה, וכן בירושלמי, ומשמע דלרב דאמר קנה לכל בביאת שוגג, כי פטר רחמנא אשת יבם בן ט' ממיטה גזרת הכתוב הוא ביבם [קטן] ולא בשאר שוגגין, ולשמואל כשם שזו פטורה כך כולן פטורות, משום שלא ריבה הכתוב שוגג כמזיד אלא לדברים האמורים בפרשה, ודילמא מהתם גמר לה:

5. שערים מצויינים בהלכה

ובדברי רש"י הנ"ל שכתב דביאתו לא קנייה לגמרי אלא כמאמר, משמע דאינו קונה מדאורייתא. והרמב"ן חולק דהרי לעיל (סח.) אמרינן ביבם בן ט' ויום א' הבא על יבמתו דמדאורייתא קניא ליה כו', וכן איתא בגמ' קידושין (יט.) ביבם בן ט' ויום א' הבא על יבמתו דמדאורייתא קניא ליה. אלא דבגמ' דידן [בקידושין] הגירסא סד"א הואיל ומדאורייתא חזיא ליה, ופרש"י כלומר זקוקה לו באותה ביאה לכל דבר וקנאה ליורשה, ומשמע דסובר דמדאורייתא קנאה בביאה. והתוס' (שם) הקשו עליו, דמשמע מלשון הגמ' בסמוך דאינה אלא דרבנן, מדאמרינן "עשו" ביאת בן ט' כמאמר בגדול. וע"ע בתוס' לעיל (סח. ד"ה קניא ליה).

6. חזון איש אה"ע סימן קלב ס"ק ט

שם בגמ' א"ס זיאה ראשונה זיאה כו', עיי רמב"ן שפ"י דזיאה קטן קונה מכ"ת, והא דאמרו עשו זיאה ז"ע כמאמר היינו שחכמים אמרו להחמיר שהאחין אוסרין על ידו וכן לריכב עדיין חלילה ועשאוהו כמאמר לחומר, ולפי"ז הא דאמרו שכוה פוסל עיי אחין שפ"י צסוף לאו דוקא שהרי קונה לה מכ"ת וכויה א"א לגבי אחין, וק"ק אדמוחיזי מהא דרז זכיד ז"ר אושעיה, תקשה לי הא כויה א"א, ויש לעיי לפי הרמב"ן הא דאמר ר"ש א"ס זיאה ראשונה כו' ומאי מספקא לי הלא ממ"י זיאה ראשונה זיאה שא"ס לא עשאוהו כמאמר הלא קונה, וא"ס עשאוהו כמאמר, אכתי חשיבא למדחי אחין שלא יאסרוהו עליו, ול"ל דמספקא לי דרבנן החמירו שלא תקנה כלל, והלריכוב גט וחלילה ולי"ע.

7. רבי אברהם מן ההר (מהד' בלוי) מסכת יבמות דף צו עמוד א

ואם תאמר ולרבי מאיר דאמר דעידי חתימה כרתי ולא עידי מסירה, היכי פסיל גט ביבמה, שהרי צריך שיאמר לעדים חתומו, ולא כלום הוא, דהא אין שליחות לקטן. וי"ל בשכתב הגט בכתב ידו ואין עליו עדים, הואיל וכשר מן התורה, שהרי אם נשאת בו הולד כשר, פוסל ביבמה לר' מאיר.

8. חזון איש אה"ע סימן קלב ס"ק ט

שם זגמי אס זיאה ראשונה זיאה כו', עיי רמז"ן שפיי דזיאה קטן קונה מה"ת, וכה דאמרו עשו זיאה ז"ע כמאמר כיינו שחכמים אמרו להחמיר שהאחין אוסרין על ידו וכן לריכה עדיון חליצה ועשאה כמאמר לחומרא, ולפי"ז כה דאמרו שכהא פוסל עיי אחין אפיי זסוף לאו דוקא שכרי קונה לה מה"ת וכי"א א"א לגבי אחין, וק"ק אדמותיב מכה דרז זכיד ז"ר אושעיא, תקשה לי כה כו"א א"א, ויש לעיי לפיי הרמז"ן כה דאמר ר"ש אס זיאה ראשונה כו' ומאי מספקא לי כהא ממ"י זיאה ראשונה זיאה שאס לא עשאה כמאמר כהא קונה, ואס עשאה כמאמר, אכתי חשיבא למדחי אחין שלא יאסרוה עליו, ול"ל דמספקא לי דרבנן החמירו שלא תקנה כלל, והלריכיה גט וחליצה ול"ע.

9. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף צו עמוד ב

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת. פ"ל דאיכא עלה זיקת ב' יבמים מדרבנן דביאת בן תשע שנים כמאמר שו"ת רבנן.

10. שערים מצויינים בהלכה

(חור"מ סי' ל"ה). והא דסמכינן לקרות בר מצוה לכל שעברו עליו י"ג שנים, זהו משום חזקה דרבא דסומכינן ארוב קטנים, שבהגיעם לזמן זה מביאים ב' שערות, ודוקא בדבר שהוא דרבנן סמכינן ע"ז, אבל בנוגע לדאורייתא לא סמכינן אחזקה זו, ואינו יכול להוציא את הגדול במצוה דאורייתא, כגון קידוש בליל שבת ושופר ביום א' דר"ה וכדומה, והובא דבר זה במג"א (סי' לט סק"א, וסי' נה סק"ז, וסי' רעא סק"ב), ורבים אין יודעים מזה, וגם כמה מכשולים באו כמובא בתשובות כגון שכתב פרשיות של תפילין.

בן ט' שנים ויום א' או בן עשרים שלא הביא ב' שערות. דבר זה מובא בכמה מקומות בש"ס ופוסקים, דכל שלא הביא ב' שערות אינו בר מצוה מן התורה ודינו כקטן. ועיי ברמב"ם (אישות פ"ב ה"י והי"א), ובשו"ע

11. שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - אבן העזר סימן נד

... והנה קשה לי על כל הקטנים למה לא יוכלו לקדש אשה שתהא מקודשת אפי' מדאורייתא והלא כשדעת אחרת מקנה לו יש לו קנין ולרוב הפוסקים אפי' מן התורה והרי האשה היא גדולה והיא מקנה עצמה לו ולמה לא יקנה אותה בשלמא מה שקטנה אינה מתקדשת מן התורה אף שהאיש המקדש הוא גדול משום שאין האיש מקנה עצמו לאשה אדרבה הוא קונה אותה והאשה נקנית תנן אבל לא שנינו בשום מקום האיש נקנה ... [1] שוב ראיתי שזו שאלת הראשונים וכבר הרגיש בזה הרב המגיד בפ' כ"ט ממכירה הלכה א' וכתב שלא אמרו דעת אחרת מקנה אלא במתנה אבל במקח כיון שלא זכה הלה בדמים שנתן הקטן שהרי הוא אינו יכול להקנות המעות דבר תורה ממילא אין מעשיו כלום במקח הזה מן התורה יעויין שם בהה"מ: ומעתה אני אומר שזה הוא הטעם עצמו שאין קידושי כלום מן התורה שכיון שאין נתינתו בכסף הקידושין שנותן להמתקדשת נתינה שהרי הוא אינו יכול להקנות לה הכסף אף היא אינה נקנית לו וכן בקידושי שטר כיון שאין נתינתו בשטר שנתן לה נתינה לכך אף היא אינה נקנית ואף דלא בעינן בשטר שיהא פרוטה מ"מ בעינן שיצא מרשותו לרשותו ועוד דבשטר בלא"ה לא מהני כיון דבעינן כתיבה לשמה בעינן שתהא הכתיבה ע"פ צוואתו של המקדש ולדעתו ובקטן לא שייך לדעתו ואכתי נשאר הקושיא בקדושי ביאה למה לא

יקנה ולא עוד אלא אפי' בקידושי כסף קשה למה לא יקנה האשה מן התורה שכיון שכבר תיקנו חז"ל בפעוטות שבמטלטלים מעשיהם קיימים אפי' נתנו במתנה כמבואר בחו"מ סי' רל"ה א"כ האשה קונה הכסף וממילא היא נקנית לו מן התורה דמה שהיא נקנית לו דעת אחרת מקנה והרי זה דומה למ"ש הב"ש באה"ע סי' כ"ח ס"ק ג' וס"ק ל"ה בשם הב"י ובשם הר"ן דהיכא דהמעות נקנה מדרבנן הוא /היא/ מתקדשת מן התורה וא"כ לדידהו גם קטן יקדש מן התורה...

[2] לכן נלע"ד דקרא דכתיב כי יקח איש אשה דרשינן איש ולא קטן וכאן א"א לדרוש בענין אחר רק למעוטי לקטן לגמרי מאישות והכי דרשינן כי יקח איש הוא דבעינן גט אבל קטן לא בעינן גט ללקיחתו ומותרת בלא גט וא"כ אין אישות לקטן ונשארה מותרת לעלמא כמו שהיתה. אלא דקשיא א"כ למה לי כי ינאף איש למעוטי אשת קטן והרי מכי יקח נפקא בשלמא לשיטת רש"י ניהא דשם אדרבה מיניה דרשינן דיבם קטן קונה ואפ"ה פטר ליה ממיתה אבל לשיטת התוס' שם בקידושין דלא קני לה הקטן קשה:

ונראה דגם הא לא תברא דמקרא כי יקח דרשינן שאין קיחה לקטן והיינו שהוא אינו יכול ליקח לעצמו אבל בקידושי ייעוד אין הקטן לוקח לעצמו אבל שאביו מייעד לו וכן ביבם קטן אין הוא לוקח לעצמו אלא מן השמים הקנו לו הו"א דיש אישות לקטן קמ"ל איש כי ינאף למעוטי אשת קטן לומר דלא משכחת אישות לקטן כלל ... ומעתה כיון שיצא לנו שעפ"י הדין היה קטן יכול ליקח אשה מן התורה רק שהכתוב מיעטו בקרא כי יקח איש אשה וקטן יכול לקנות כל דבר בדעת אחרת מקנה לו רק אשה אינו יכול לקנות וא"כ חידוש הוא שחידשה התורה, אומר אני כשם שלדעת רש"י יבם קטן שבא על יבמתו אם הוא כבר בן תשע ויום אחד קונה אותה מן התורה והיא אשת איש רק שהבא עליה אינו במיתה מגז"ה כי ינאף את אשת איש וגו' ואפ"ה תיכף כשהגדיל הקטן אף שעדיין לא בא עליה אחר שהגדיל שוב הבא עליה חייב מיתה שכבר היא אשת גדול שכיון שדבר זה חידוש הוא שמיעטתו התורה ממיתה אין לך בו אלא חידוש.

12. שערים מצויינים בהלכה

✓ הראשונה חולצת ולא מתייבמת, והשניה או חולצת או מתייבמת. הקשה במרומי שדה, אחר דחולץ לראשונה, היאך מייבם את השניה, הרי הם ב' נשים מבית אחד, והביא דהנוסח ברא"ש השניה חולצת או מתייבמת והראשונה חולצת ולא מתייבמת, ולפ"ז צריך מתחלה ליבם את השניה ואח"כ חולץ לראשונה, ולא גזרו שמא יעשה להיפוך. וכן ברש"ש העיר מדברי הרא"ש ונוסחתו, והוסיף שכן נראה בתוס' (לעיל לב). דזהו הנוסח כו'.

13. שערים מצויינים בהלכה

שנקרע ספר תורה בחמתן. רבים תמהים היאך באו לידי מכשול כזה. ונ"ל עפ"י מה ששמעתי מפי מרן הגאון מהר"ש ענגיל זצ"ל [בעמ"ח שו"ת מהר"ש] בשם הגה"ק משינאווע זי"ע שפירש הכתוב (ויחי נ-יב) "ויעשו בניו לו כן כאשר צום", דתיבת "כן" מיותר, דהא כתיב "כאשר צום", דאם משום איזה דבר בא לידי מכשול, אפי' אם היה הדבר בעצמו ענין או מנהג טוב, כיון שנכשל מכח זה הויה הוכחה דדבר זה לא היה ביושר,

זהו "ויעשו בניו לו כן", אימתי עושים בני ישראל כן, מלשון "כן בנות צלפחד דוברות", "כאשר צום" אם יצא מזה דבר איזה מצוה, ואם יצא מזה דבר עבירה זהו הוכחה דגם המעשה הקודם לא היה ביושר [אכמ"ל על מה אמר זאת]. וה"נ לא היה להם להרבות כ"כ מחלוקת וכעס בענין מוקצה דרבנן. ועי' בגמ' שבת (קנ"ג:) אי בו ביום גדרו סאה או מחקו סאה, ופרש"י אם יפה עשו כמה שהרבו גזירות, דלפעמים אין יכולין לעמוד בגזירתם, ומתוך כך עוברים על דברי תורה. וה"נ מפני שהיו בכעס גדול לכן באו לידי כך שנקרע ס"ת.

ומגמ' דהכא איכא הוכחה דגם אם נפל ס"ת לארץ בעת הקפות או הגבהה וגלילה או פתיחת הארון לקריאת התורה, שהתכוונו לצורך מצוה, מ"מ יש להתענות, דהרי גם הכא היה המחלוקת בענין מצוה. ועי' בשמ"ב (ח"א סי' כח ס"ק יט).

14. מהרש"א חידושי אגדות מסכת יבמות דף צו עמוד ב

אם לא יהיה בית הכנסת זו בית ע"ז כו'. שהכעס דוחק השכינה מבהכ"נ כדאמרינן בנדריים כל הכועס כאילו אין שכינה כנגדו שנאמר רשע כגובה אפו גו' אין אלהים גו'. ואמר דאקפד טפי. אמר חברותה נמי כו'. זודאי חבירים כו"א ור"י לא היה להם להתרגז בדבר הלכה כדאמרי' בפ"ק בב"ש וב"ה שחבה וריעות נהגו זה בזה לקיים מה שנאמר האמת והשלום אהבו וכדאמרינן בעלמא שני ת"ח הנוחין זה לזה בהלכה כו' אבל זה ר"א תלמידו הוא עשה שלא כהוגן שלא אמרה בשמו כדמסיק. ואמר שנאמר כאשר צוה ה' גו' וכן עשה יהושע וכו'. וכי על כל דבר שאמר יהושע כו' יראה דלכאורה אין ראייה כ"כ מיהושע שלא היה לו ממני לקבל אלא ממשה וכמ"ש ומסרה ליהושע כו' ומסתמא כל דבריו מפי משה אבל בדורות שאחריהם שאפשר לקבל מרבים יש לו לומר שם אומרו וממי קבלו ולכך הביא מן המקרא שהעיד על יהושע שכל מה שאמר מפי משה הוא אף על גב דליכא לאסתפוקי ביה מפי אחרים אלא דע"כ משום דאיכא לאסתפוקי ביה דמדעת עצמו אמר כן וע"כ העיד עליו המקרא שכל דבריו מפי משה וע"ז אמר וכי על כל דבר כו' אלא ע"כ שלא נסתפק לנו אם מדעת עצמו אמרו דמסתמא מפי רבו משה אמרו ולא מדעתו וה"נ בר"א שהוא תלמידך מסתמא מפיד רבו מובהק אמרו ולא מדעת עצמו או מפי אחרים דא"כ ה"ל להזכיר שם אמרו דמסתמא מפי רבו הוא כי הכל שלך הוא. ושאר מ"ט קפיד כולי האי כו'. דאי משום דאמרינן דכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם אחרים נמי יש להם להקפיד בכך וע"כ אמר שהקפיד על דבר שהיה נהנה בו אילו אמרו בשמו כדאמר רב יהודה כו' אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לגור בפ"א בב' עולמות דאהליך לא שייך בעולם המיתה אלא שעי' אוהל של תורה שבעוה"ז אגורה בב' עולמות דהיינו גם בקבר ועיין בזה בדברי בעל עין יעקב ובעל יפה מראה שהאריכו בזה וכתבו שהוא רחוק מההקש כי שפתי המת איך יתנועעו כו' וכ"ש אחר עבור זמן וישוב אל העפר כו' ע"ש ואני אומר כי אין רחוק מן השכל כי הענין מבואר כי הדיבור הוא כח הנשמה ע"י כלי הגוף וכל דיבור משובח מוליד כח רוחני בדומה משובח ובאמרו בשם אומרו אותו כח רוחני שנוולד כבר הוא מעורר מולידו בב' עולמות שהם הנשמה בעה"ב וכלי הדיבור שהם השפתיים בעוה"ז גם כי הם בקבר כבר ומביא הדמיון מין הטוב המונח בביר הוא רוחש ודובב ע"י כח האצבע המעורר כן השפתיים גם כי מונחים בביר שחת רוחשים ע"י כח המעוררו ודו"ק:

15. דף על הדף יבמות דף צו עמוד ב

בגמ': שמע ר' יוחנן ואיקפד עול לגב' ר' אמי ור' אסי אמרו לי' לא כך הי' מעשה בביהכנ"ס של טברי' כו' שנחלקו בו ר' אליעזר ור' יוסי עד שקרעו ס"ת בחמתן, קרעו ס"ד אלא אימא שנקרע.

וכתבו התוס' (ד"ה קרעו) קרעו [1] משמע בכוונה. הגאון ר' יוסף ענגיל בספרו בית האוצר (מערכת א - ל כלל קע"ט) כתב [2] די"ל דרב אמי ורב אסי באמת אמרו לשון "קרעו" ס"ת בחמתן, וכוונתם היתה

דאנשים גדולים כאילו כר' יוסי ור"א גם העשייה שלהם בלי כוונה, לגדול מעלתם נחשב כאילו עשו בכוונה, וכשגגת תלמוד שעולה זדון, כי כל שהאדם גדול יותר ודעתו רחבה יותר, צריך להיות יותר מתון במעשיו, וגם חטא בלי כוונה יחשב לו כאילו עשאו בכוונה, ומעין מ"ש שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה.

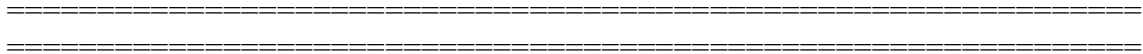
ובמכוון נקטו ר' אמי ורב אסי לשון זה לר' יוחנן, שרצו להעיר לו על הקפדתו, פן ואולי יצא דבר תקלה שלא במכוון ע"י הקפדתו, ולגודל מעלתו יחשב כאילו עשה זה במזיד ובמכוון, ולכן אמרו לשון קרעו. אלא שהש"ס ביאר הלשון שלא קרעו ח"ו בזדון ובכוונה, אלא שנקרע ממילא ולגודל מעלתם הי' נחשב כאילו הם קרעו במכוון. ועיי"ש שמביא עוד דוגמאות וזה דמה שנגרם ע"י חוסר זהירות נחשב כאילו עשאו במכוון.

הגאון ר' שאל אלטר שליט"א העיר, דהנה בגמ' חגיגה (י ע"א) מבואר, שדיני שבת יש להם מקרא מועט והלכות מרובות, ואם כן כאן דנחלקו ר' אלעזר ור' יוסי על נגר שיש בראשו גלוסטרא אם יכול לטלטל או לא, וזה שאלה בשבת. אם כן למה לקחו ספר תורה לעיין בזה, הלוא עניני שבת הוא מקרא מועט. ותיירץ די"ל שחכמי הדור רואים הכל בספר התורה, והם ראו בספר תורה את הלכות שבת ודיני מוקצה, ולפיכך כל אחד משך את הספר תורה והספר תורה נקרע.

וכמו שידוע שהגר"א בסוף ימיו למד בספר תורה, וראה את כל התורה מהספר תורה עכ"ד.

16. שו"ע יו"ד סימן רמב

(כד) לא יאמר דבר שלא שמע מרבו, עד שיזכיר שם אומרו:

17. דף על הדף בימות דף צו עמוד א

בגמ': שומרת יבם שזינתה וכו' דרב אמר הרי היא כאשת איש ומיפסלא בזנות, ושמואל אמר אינה כאשת איש וכו'.

הנה הגאון ר' יוסף ענגיל זצ"ל בספרו אתוון דאורייתא (כלל ח') כתב להסתפק:

נסתפקתי איסור יבמה לשוק מה עניינו אם עניינו שאישות הבעל לא נסתלק לגמרי וניתק ממיתה ללאו, או דילמא אישות הבעל נסתלק לגמרי ואסורה לשוק איסור חדש הוא, ואת"ל שאישות הבעל לא נסתלק לגמרי, ג"כ יש להסתפק אם איסורה עדיין מכח הבעל או דילמא האישות הנשאר נתרוקן ליבם ואיסורה עתה מכח היבם, וכן באופן השני הנ"ל שאישות הבעל נסתלק לגמרי ג"כ יש להסתפק אם איסורה איסור בעלמא לא איסור אישות או דילמא חידשה תורה אישות חדש בינה ליבם ואיסורה מכח אישות היבם אלא שהוא אישות קלוש וע"כ איסורה רק בלאו.

ולהלן בתו"ד כתב:

וע"ע ביבמה דצ"ו ע"א התם רב ושמואל דרב אמר דיבמה אינה כאשת איש וקמפרש התם בגמ' דבדר' המנונא קמיפלגי דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה דרב ס"ל כר' המנונא והיינו דאמר דיבמה הרי היא כאשת איש ומיפסלא בזנות, ושמואל לית לי' דר' המנונא, והיינו דאמר דיבמה אינה כאשת איש ולא מיפסלא בזנות ע"כ. ולכאורה למה לא פליגי רב ושמואל בהדיא אי מיפסלא בזנות ורק תלו אותה בהא אי הרי היא כאשת איש או לא.

וע"כ נראה קצת, דבספק הנ"ל פליגי, דרב ס"ל דאיסור יבמה לשוק מחמת אישות שיש בינה ובין היבם הוא וע"כ מיפסלא בזנות, שהרי בענין אישות הזנות אוסרת וכמו שאוסרת באשת איש ממש, ושמואל ס"ל דאיסור יבמה לשוק איסור ביאה גרידא הוא ולא מחמת עניין אישות כלל ואין בינה ובין היבם עניין אישות כלל, וע"כ אין כאן שום טעם שתיאסר בזנות ליבם, ושפיר נקטו לישנא דהרי היא כאשת איש ואינה כאשת איש, דזהו עיקר פלוגתתם אם איסורה מפאת אישות או איננו מפאת אישות ורק איסור גרידא הוא ודו"ק.